

UTBILDNING

för personer verksamma som
jvf:s representant vid
terrängundersökningar av
viltskador

INNEHÅLL

- ▶ Uppgift för jvf:s representant
- ▶ Viltskador
- ▶ Ansökan om ersättning och skadevärdering
- ▶ Identifiering av skadeorsakaren
- ▶ Förebyggande av viltskador
- ▶ Tillvägagångssätt med de skadedrabbade

Den här diaserien behandlar endast skador orsakade av hjorddjur och värderingen av dessa samt förebyggande

UPPGIFT FÖR PERSONER SOM ÄR VERKSAMMA SOM JVF:S REPRESENTANT VID TERRÄNGUNDERSÖKNINGAR AV VILTSKADOR

UPPGIFT

- **Till jaktvårdsföreningens lagstadgade uppgifter hör:**
 - Deltagande i enligt viltskadelagen 25 § avsedda terrängundersökningar
 - Främja förebyggande av skador som orsakas av viltet (Viltförvaltningslag 14 §)
- **Jvf:s representant vid terrängundersökningar av viltskador erbjuder i mån av möjlighet även råd i viltskadeärenden**

Viltförvaltningslag: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110158>

Viltskadelag: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2009/20090105>

UPPGIFT

- **Uppgifter:**
 - Instruera de skadedrabbade att ansöka om ersättning från rätt ställe
 - Delta i av landsbygdsmyndigheterna eller Skogscentralen utförda terrängundersökningar av viltskador genom att identifiera skadevällaren.
 - Ge råd om förebyggande av skador
- **För alla parter är det bättre att förebygga skador i förväg än att ersätta redan uppkomna skador**
 - Ekonomiskt ett bättre alternativ både för samhället och för den skadelidande
 - En minskning av skador skulle minska på en negativ inställning mot viltet

UTNÄMNING TILL UPPGIFTEN

- **En person som jvf:s styrelse utser kan utnämnas till uppgiften (titel: JVF:S representant vid terrängundersökningar)**
 - Jvf framställer och viltcentralen utnämner
 - Går att göra via Oma riista
- **Förutsättningar för utnämning (Viltförvaltningslag 20 §):**
 - Som har fyllt 18 år
 - Som är myndig
 - Som är känd som redbar och tillförlitlig och till sina personliga egenskaper är lämplig för uppgiften.
- **Finns inga utbildningskrav för uppgiften, men det rekommenderas att man deltar i utbildningen!**

ERSÄTTNING FÖR DELTAGANDE I TERRÄNGUNDERSÖKNING

- **Ersättning för deltagande i terrängundersökningar kan betalas i enlighet med jvf:s styrelsebeslut:**
 - Ett arvode/timersättning i enlighet med jvf:s styrelse beslut
 - I enlighet med Skatteförvaltningens beslut om skattefria resekostnadsersättningar (kilometerersättning och dagtraktamente)
- **Kostnader endast för en av viltcentralen utnämnd jvf:s representant per terrängundersökningsgång godkänns**
- **Den som varit verksam som jvf:s representant skickar en reseräkning till jvf, mot vilken jvf betalar ersättning.**
- **Jvf:s verksamhetsledare skriver in uppgifterna om undersökningshändelsen samt betalda ersättningar i Oma riista**
- **Före utgången av april tillställer Finlands viltcentral jord- och skogsbruksministeriet uppgifterna om de kostnader som orsakats jvf under föregående kalenderår för utbetalning till jvf:arna.**

VILTSKADOR

SKADOR ORSAKADE AV HJORTDJUR

- **Hjortdjuren orsakar skador**
 - I trafiken
 - Genom att äta trädplantor
 - Genom att äta odlingsväxter samt genom att söndra täckdukar, foderbalar o.dyl.
- **Av hjortdjuren orsakade skogs- och odlings- och husdjursskador ersätts med jaktlicensmedel**
 - Skador på lösöre ersätts inte, t.ex. på täckdukar eller stängsel
 - Försäkringsbolagen ersätter trafikskador

ÄLGENS FÖDOANVÄNDNING

- Hjortdjuren är selektiva betesdjur, de äter inte alla växtarter som står till buds
- Som föda föredrar älgen asp, sälg, rönn, bärris och örtartade växter
 - På sommaren är björk och blåbär de viktigaste näringsgrödorna
 - På vintern är tallen den viktigaste, på grund av god tillgång
- Äter vanligen på 0,5-3 m höjd
- Största delen av skadorna sker på vintern i tall- eller vårtbjörksplanteringar

Foto: Esko Paananen

SMÅ HJORTDJURS FÖDOANVÄNDNING

- **Till föda föredrar de örtartade växter, skott av träd och buskar samt bärris**
 - Äter mindre vedartade växter än älgen
- **Kan äta granens toppväxt och grenspetsar**
 - Älgen äter sällan gran
- **Orsakar skador främst på odlingar och ibland på plantbestånd**

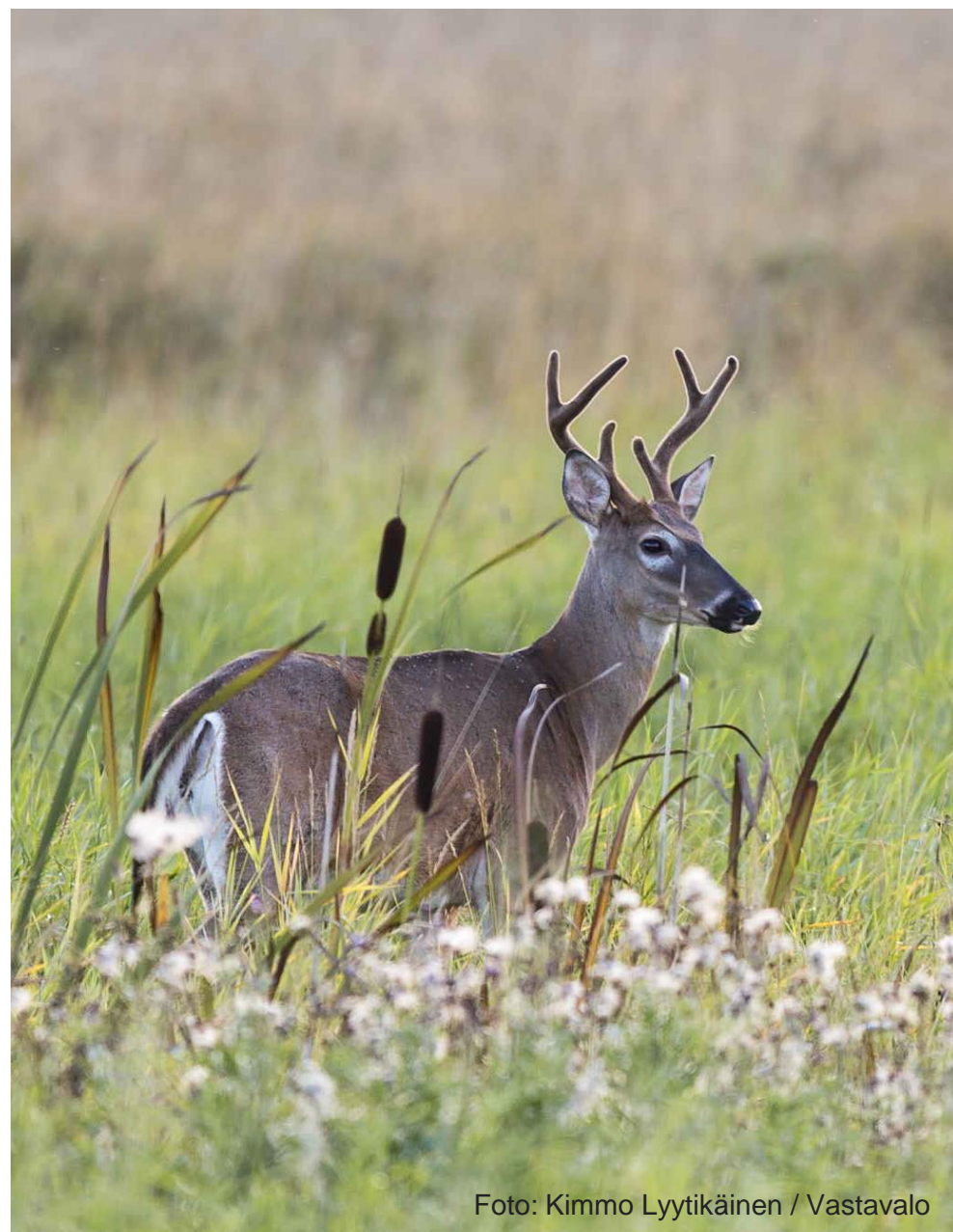
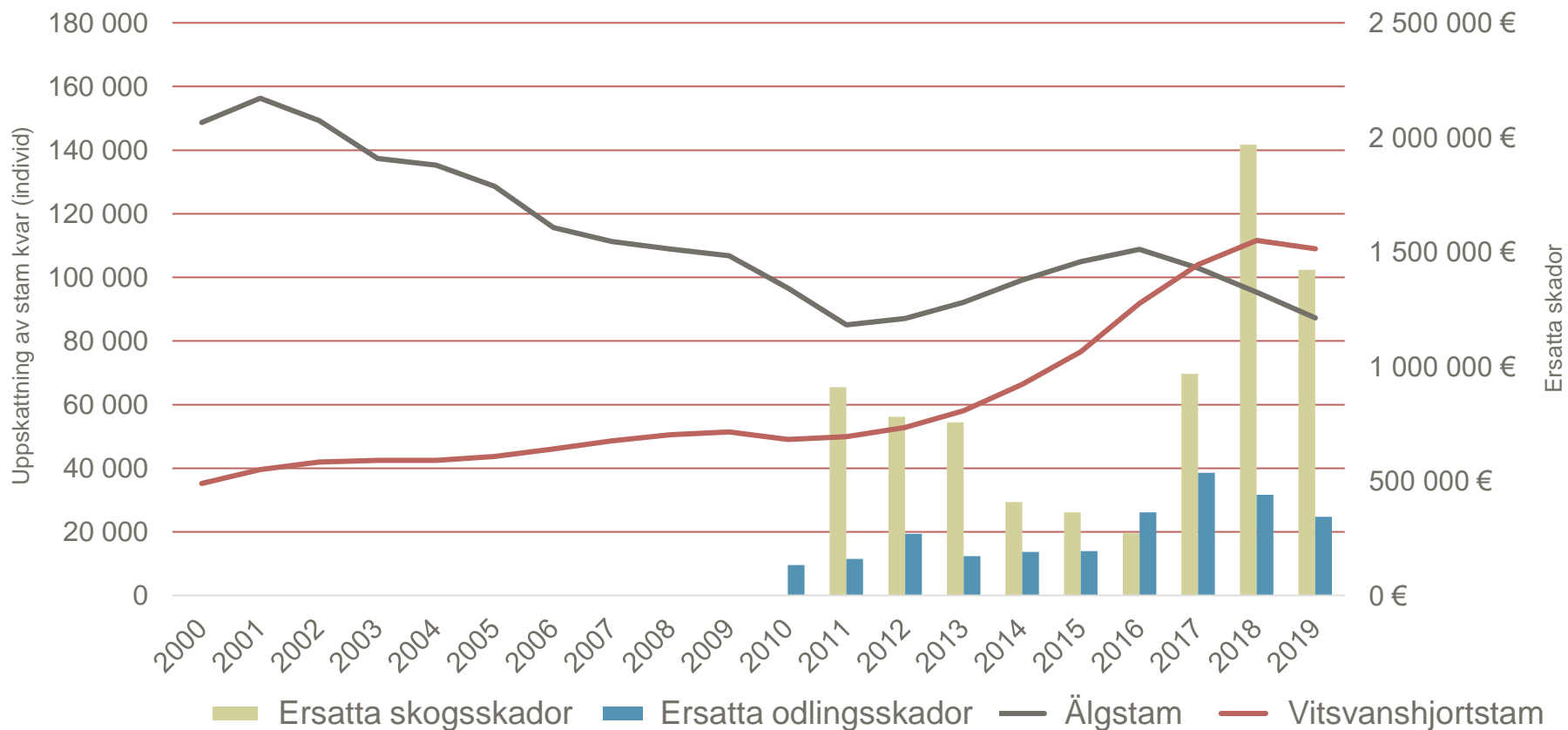

Foto: Kimmo Lyytikäinen / Vastavalo

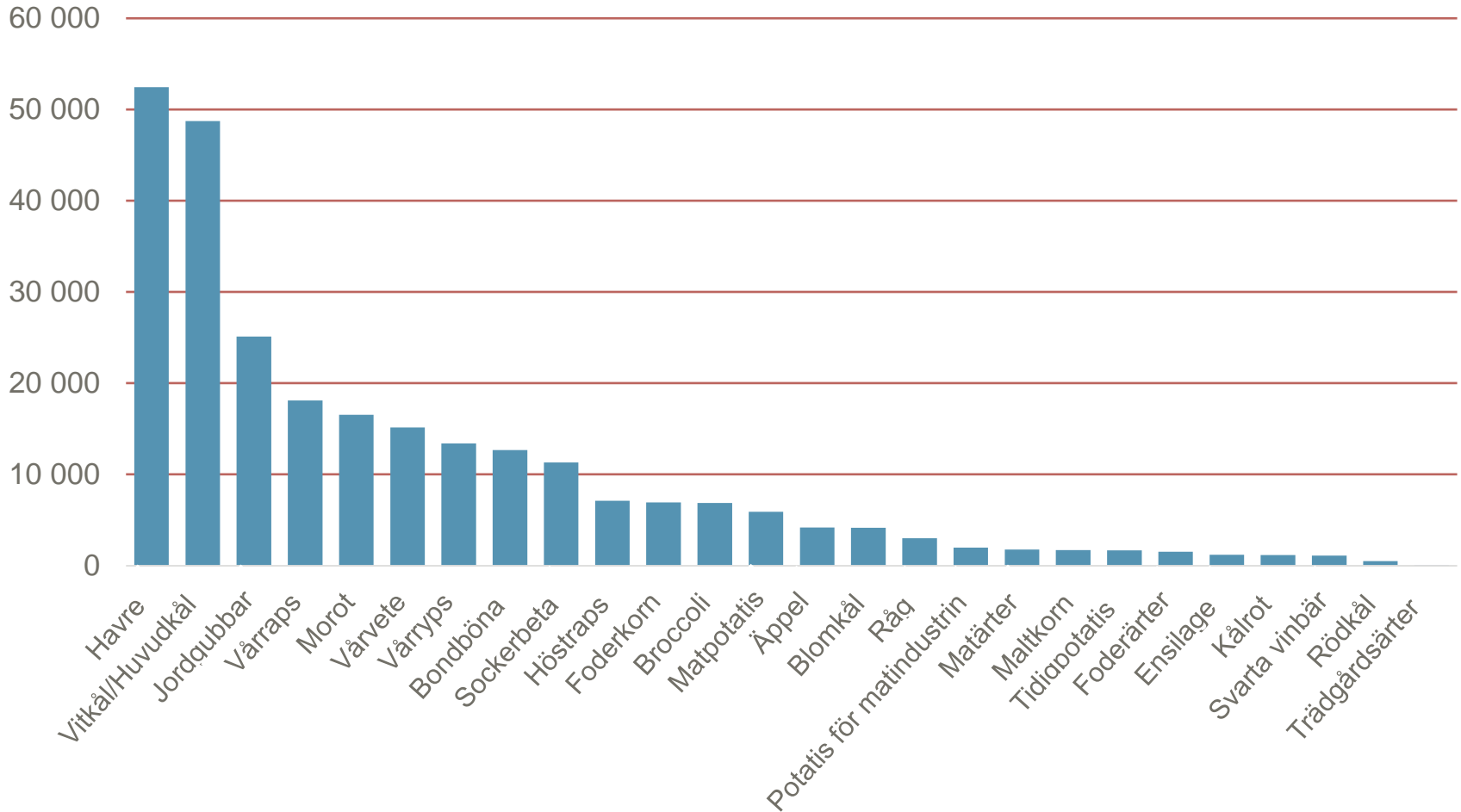
Utvecklingen av älg- och vitsvanshjortbestånden och av ersättningar för av hjortdjuren orsakade odlings- och skogsskador i Finland.

Källor: Viltskaderegistret och Luke

Obs. I maj 2017 ändrades värderingssättet av skogsskador

Ersatta skador orsakade av hjorddjur på grödor 2018 (€) (riktgivande)

Källa:
Livsmedelsverket

Ersatta skogsskador per trädslag 2018

Källa: Viltskaderegistret

- På vintern är tall en lättillgänglig föda i förhållande till annan föda, så därför äter älgarna tall
- Alla skogsskador är antecknade som orsakade av älg, men en del kan vara orsakade av mindre hjorddjur
- Betande av lövträd i barrträdsplanteringar orsakar inte så ofta ekonomisk skada

ATT ANSÖKA OM ERSÄTTNING OCH SKADEVÄRDERING

ANMÄLAN OM SKADA

VILTSKADELAG 23 §

- ”Den som ämnar ansöka om i denna lag avsedd ersättning för skada som orsakats av vilt ska efter att ha upptäckt skadan utan dröjsmål göra en skadeanmälan för konstaterande och värdering av skadan samt för andra i saken påkallade åtgärder.”
 - Anmälan om odlingssskador görs till kommunens landsbygdsnäringsmyndighet och om skogsskador till Skogscentralen
- Blanketter för skadeanmälan och ansökan om ersättning hittas på:
 - Livsmedelverkets sidor: <https://www.ruokavirasto.fi/sv/om-oss/tjanster/guider-och-blanketter/privatkunder/skadeersattningar/>
 - Skogscentralens sidor: <https://www.metsakeskus.fi/sv/uppskattning-av-hjortdjursskador>

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BEVILJANDE AV ERSÄTTNING

VILTSCADELAG 2, 3 OCH 4 §

- **Ersättningar betalas endast för skada som orsakats av:**
 - Licensbelagt hjortdjur (älg, sikahjort, dovhjort, skogsren, kronhjort, vitsvanshjort)
 - Stora rovdjur (järv, lodjur, björn, varg)

- **Av fridlysta djur orsakade skador ersätts på grundval av Miljöministeriets beslut (1626/1991) och av sälar orsakade skador från Europeiska havs- och fiskerifonden**

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BEVILJANDE AV ERSÄTTNING

VILTSCADELAG 6 §

- Av hjortdjur orsakade skador kan ersättas endast till den del skadan har drabbat:
 - 1) en enskild jordbrukare eller en enskild markägare
 - 2) en enskild jordbrukares eller en enskild markägares dödsbo eller en sammanslutning som bildats av delägarna i dödsboet,
 - 3) delägarlag för samfällda skogar, om minst hälften av andelarna ägs av fysiska personer, eller
 - 4) bolag eller sammanslutningar som enskilda jordbrukare eller enskilda markägare bildat och vilkas huvudsyfte är att idka gårdsbruk.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BEVILJANDE AV ERSÄTTNING

- **VILTSKADELAG 8 §**
 - ”Den som lidit skada med alla rimliga och till buds stående medel har försökt förhindra att skadan uppkommer eller förvärras”
 - Ersättning kan vägras eller sänkas, om den skadelidande har medverkat till att skada har uppkommit eller förvärrats
- **VILTSKADELAG 9 §**
 - En skada som orsakats den sökande ersätts med stöd av viltskadelagen om det sammanlagda beloppet överstiger 170 €/kalenderår, kan inbegripa av hjortdjur orsakade skogs- och odlingsskador samt skador orsakade av stora rovdjur.
 - ”Vid beräkning av ersättningsbeloppet beaktas som avdrag de ersättningar som på basis av annan lagstiftning eller försäkring fås på grund av skadefallet”

TERRÄNGUNDERSÖKNING

VILTSCADELAG 25 §

- ”Jaktvårdsföreningens företrädare har rätt att närvara vid terrängundersökningen samt rätt att i värderingsinstrumentet anteckna sin egen uppfattning om skadan”
 - I praktiken en bedömning av vad som orsakat skadan.
- **Ansvaret för ordnade av terrängundersökning och skadevärdering är hos Skogscentralen vid skogsskador och vid odlingsskador hos kommunens landsbygdsnäringsmyndighet**
 - De meddelar om granskning i god tid till jvf:s representant och den skadelidande
 - Då meddelande mottagits kan man gå för att identifiera vad som vållat skadan även vid annan tidpunkt än då myndigheten är och undersöker förutsatt att man tillställer ett utlåtande till den som utför undersökningen

Foto: Esko Paananen

VÄRDERING AV SKOGSSKADOR OCH ERSÄTTNING

- Skogscentralen gör en skadevärdering
- Noggrannare uppgifter från Skogscentralens material:
<https://www.metsakeskus.fi/sv/uppskattning-av-hjordjursskador>

VÄRDERING OCH ERSÄTTNING AV ODLINGSSKADOR

- Skadeanmälan och ersättningsansökan till skadeortens landsbygdsnäringsmyndighet, som gör skadevärderingen
 - Kontaktuppgifter:
 - <https://www.ruokavirasto.fi/sv/om-oss/kontaktuppgifter/leta-fram-partner/>
 - eller på kommunens egna sidor
- Man kan ersätta värdet av förlorad skörd och värdet av trädgårds- och handelsträdgårdsväxters plantor
- Lösöresskador ersätts inte
- För utförd terrängundersökning kan kommunen ta ut en avgift motsvarande självkostnadspris, som ersätts till den sökande, om skadan också ersätts
- Ersättningen är sk. lantbrukets de-minimis – stöd, som kan betalas högst 20 000 € under en period om tre beskattningsår per ansökare

Foto: Reijo Kotilainen

VÄRDERING OCH ERSÄTTNING AV ODLINGSSKADOR

- **Fastställande av ersättningssumman:**
 - Odlingar: skadearealen uppskattas (ha) och skadeprocent (%) dvs den skadade växtlighetens andel på skadearealen → beräknas den förlorade skördens mängd (kg)
 - Bärgad skörd, t.ex. foderbalar: uppskattas den förstörda mängden skörd (kg)
 - Plantor: uppskattas antal plantor som förstörts på grund av skadan (st)
 - Livsmedelsverket utfärdar årligen en bestämmelse om växternas enhetspris (e/kg) och om regionala normskördar (kg/ha) samt om ersättningsvärdet på plantor (e/st) → beräknas skadans värde
 - Avdras eventuella inbesparade skörde- och övriga kostnader, samt övriga ersättningar den sökande fått från försäkring eller på basis av annan grund

IDENTIFIERING AV SKADEFÖRORSAKARE

IDENTIFIERING AV SKADEFÖRORSAKARE

- Man borde kunna identifiera skadeförorsakaren, så att de pengar som är reserverade för ersättningar används för det ändamål de är avsedda för.
- **Vid färska skador kan spåren avslöja vad som orsakat skadan**
 - Då man kommer till platsen ska man inte stöka till spåren som djuren lämnat efter sig genom att genast rusa fram till skadeobjektet → Man letar efter tecken runt omkring objektet innan man trampar ner eventuella spår
 - Det är bra att även informera andra om att inte stöka till spår
- I oklara fall är det ibland lättare att utesluta andra alternativ än att direkt konstatera vad som orsakat skadan

IDENTIFIERING AV SKADEFÖRORSAKARE

- Skogs- och odlingssskador orsakas förutom av hjorddjur därtill åtminstone av:
 - Insekter
 - Gnagare
 - Harar
 - Vildsvin
 - Svampar
 - Sjukdomar
 - Snö
 - Frost
 - Storm
- Skador orsakade av dessa borde man kunna skilja från skador orsakade av hjorddjur

Bilder på av djur orsakade skador samt av spår och spillning (på finska):

<https://www.riistainfo.fi/riistaelainten-jaljet-ja-jatokset/hirvielainten-villisian-ja-muflonin-jaljet-ja-jatokset/>

HJORTDJUR ELLER INTE?

- Endast en sådan planta, där det finns en torkad, ojämn brottyta och på barrträd en synlig ”kådtapp”, kan konstateras vara en skada orsakad av hjortdjur.
- Spåret av bettet är inte klippt utan grovt

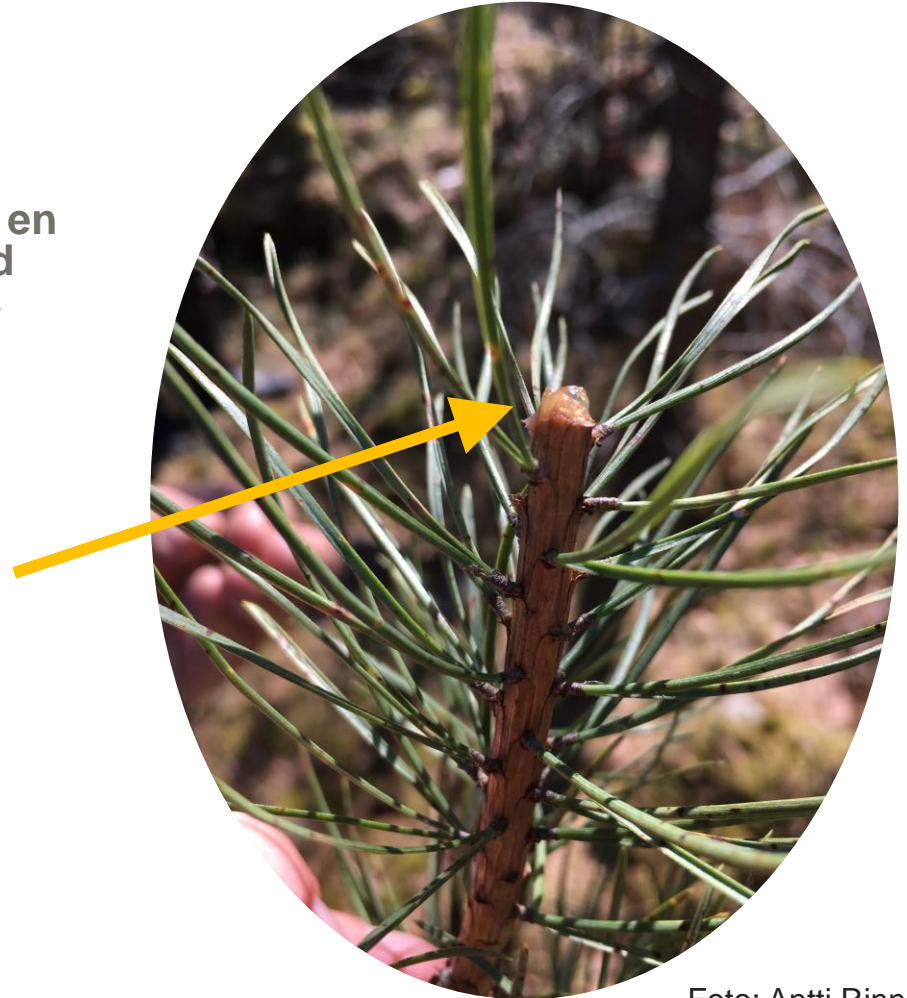

Foto: Antti Rinne

HJORTDJUR ELLER INTE?

PLANTOR AV LÖVTRÄD

- Ojämn skäryta → sannolikt orsakat av hjortdjur

Foto: Jörgen Hermansson

VILKET HJORTDJUR?

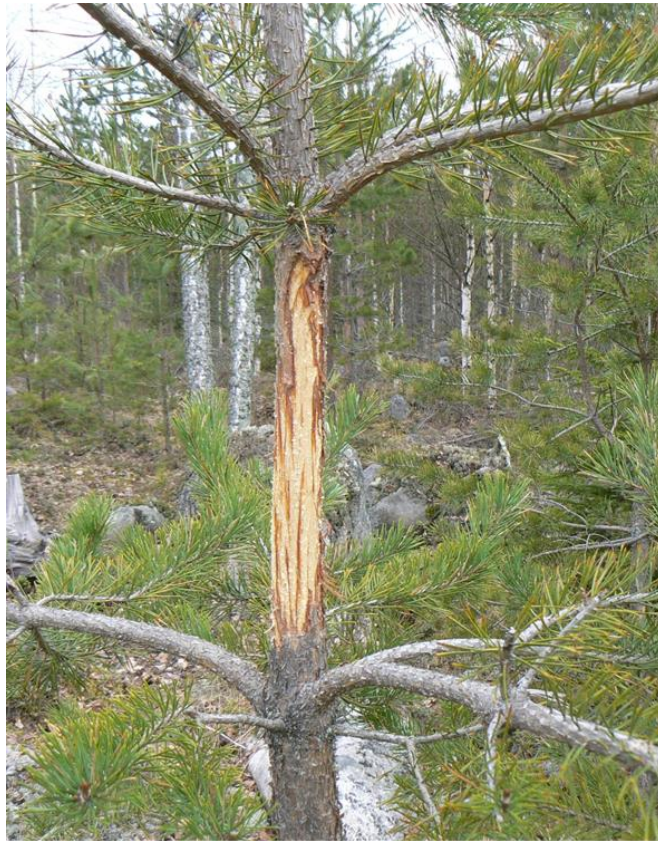
- Rådjur och vitsvanshjort betar främst unga, nyplanterade plantor. Skogsskadorna som de orsakar är relativt små.
- Det är inte möjligt att skilja på om skadan orsakats av rådjur eller vitsvanshjort enbart på basis av betesmärken.
 - En säker identifiering kan bara göras i färska fall utgående från klövspåren
- En skada orsakad av älg kan man vanligen skilja från en skada orsakad av rådjur och vitsvanshjort utgående från plantans storlek, men inte alltid

VILKET HJORTDJUR?

- **Skador orsakade av rådjur**
 - Grenar och toppskott av små plantor
 - Vanligen uppstår skadan efter den första eller den andra växtperioden
 - Bettpunktens diameter högst 2,5 - 3 mm
- Älg och vitsvanshjort betar även grövre kvistar och större plantor
- Rådjuret ingår inte i enlighet med i viltskadelagen avsedda hjortdjur, följaktligen så ersätts inte skador som de orsakar

ÄLG

- Stora tandspår
- Betar vanligen på 0,5-3 m höjd
- Brutits högt upp och relativt tjocka plantor

FEJNINGSSKADOR ORSAKADE AV RÅDJUR

- Rådjursbockar markerar sitt revir genom att gnida sina doftkörtlar mot små träd och buskar på reviret under vår och sommar
- Skrubbingarna riktas mot alla trädslag
 - oftast barrträd, tall, gran och en
 - 30-70 cm höjd
- Hjortar och älg fejrar sina horn först på hösten och högre upp

HARDJUR

- **Bettmärket är vasst, klippt inte brutet**
 - Hjortdjur har ett grovt märke efter betning
- På en planta som brutits av, av ett hardjur är klippytan sned och slät
- Ofta faller toppen ner bredvid plantan

SORKAR

- **Sorkar kan orsaka betydande skador på skogsodling**
 - Alla trädarter
- **Konstaterande av skadorna:**
 - Plantans bark har blivit avgnagd
 - Ofta har även plantans knoppar ätits, kan även äta toppknoppar
 - Tydligt att ett litet djur orsakat skadan
- **Åkersorkar orsakar de mest betydande skadorna**
 - Allmänna på grästäckta förnyelseområden

Foto: Jörgen Hermansson

ODLINGSSKADOR

- **Uppättna jordgubbsplantor och söndrad plast**
 - Skada på jordgubbar ersätts (beroende på vad som orsakat skadan), inte på plast
 - Spåren avslöjar förorsakaren
 - Spårens storlek:
 - Älg 12-16 cm
 - Vitsvanshjort 7-12 cm
 - Rådjur 4-5,5 cm
 - Ofta orsakade av små hjortdjur, men i det här fallet av älg

Foto: Reijo Kotilainen

ODLINGSSKADOR

- **Betad vrraps och vitkål**
 - Med hjälp av betningsspren och klvsspren avslöjas skadeorsakaren

Foton: Ruokavirasto

FÖREBYGGANDE AV VILTSKADOR

SKOGSBRUKETS ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA SKADOR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA SKADOR ÄR:

- Tillräckligt stor planttäthet, så att det blir kvar tillräcklig mängd odlingsdugliga plantor, även om en del blir betade
- Göra plantskogsvården i tid
- Spara alternativ föda, för att betningen av odlade plantor ska minska
 - Annan betad biomassa är borta från betning av och skador på odlade plantor
 - Förutsätter flera markägares åtgärder, annars kan djuren samlas på dessa näringsobjekt

Mer omfattande om ämnet:

[https://www.riistainfo.fi/sv/kurs/skogsvardsmetoder-for-minskning-av-
algsador/](https://www.riistainfo.fi/sv/kurs/skogsvardsmetoder-for-minskning-av-<u>algsador/</u>)

ETABLERING AV PLANTBESTÅND

- Viktigt med tillräcklig planttäthet, så att där finns utrymme för söndring
- Naturligt uppkomna plantor smakar inte lika bra som planterade
 - Om möjligt dra nytta av naturligt förnyade plantor
- Odling av trädarter som smakar särskilt bra för djuren i närheten av bebyggelse eller väg minskar skador
- Rekommenderas inte att man etablerar bestånd av vårtbjörk utan att skydda dem på älgarnas vinterbetesområden

RÖJNING OCH GALLRING AV UNGSKOG

- **Övriga trädbestånd som hämmar tillväxten av plantbeståndet tas bort**
 - Tallar, som växer under lövträd, smakar älgen speciellt bra
 - Bildens plantbestånd borde röjas snart
- **Välj brunsröjning, särskilt i plantskog av gran**
 - Lövträdsbeståndet lämnar som alternativ föda
 - Obs! Kemera-stödet tillåter högst 5 000 stammar per hektar efter den tidiga röjning för att få stöd
- **Utför gallring av tall- och björkplantbestånden till målsatt planttäthet först då, de är över 5 m höga**
 - Redan betade plantor tas bort först i det här skedet
 - Det lönar sig att lämna lövträd under barrträden som alternativ föda.

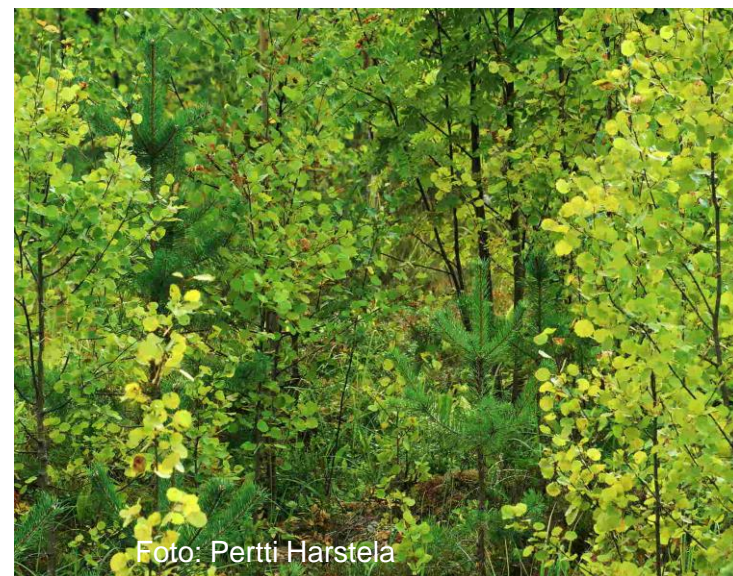

Foto: Pertti Harstela

FÖRRÖJNING OCH GALLRING

- **Undvik onödig förröjning**
 - Ta bara bort vegetation som stör skördarens arbete
 - Underväxten är en alternativ näringskälla och minskar betning av plantbeståndet
 - Underväxten förbättrar även levnadsvillkoren för småviltet!
- **Vid vinteravverkning spara avverkningsresterna av tall och björk och lägg dem i högar på t.ex. stenar och upphöjningar så att älgarna kan äta dem**

SPARA FÖDA OCH LÄGGA TILL PÅ ANDRA STÄLLEN

- **Det lönar sig att spara alternativ föda genom att låta bli att röja**
 - Under elledningarna växande låga trädbestånd
 - Buskage på kantzonerna av sjöstränder och fält
 - m.m.

- **På viltåkrar kan man odla alternativ föda**

METODER FÖR FÖRHINDRANDE AV SKADOR

- De kan vara skäl till att förhindra skador med redskap avsedda för det särskilt om:
 - Objektet är särskilt lockande för djur
 - Objektet eller närliggande objekt redan har drabbats av skada
 - Objektet speciellt värdefullt
- **Via viltcentralen finns material tillgängligt till ett subventionerat pris. Detta anskaffas med specialunderstöd från jordbruksministeriet.**
 - Subventionerat pris endas till samma aktörer, som kan få ersättning för skadorna
 - Pengarna har insamlats från jaktlicensavgifter för hjortdjur

AVSKRÄCKNINGSMEDEL

Foto: Esko Paananen

- Minskar på betning som riktas mot plantor
- Trico visade sig vara bäst
 - Innehåller fårfett
- Sprutas på toppen och övre grenarna på plantorna som odlas
- Då det sprutas på ska lufttemperaturen vara över noll och under 24 h efteråt får det inte regna eller vara dimmigt
- Effekten håller sig till nästa växtperiod
- Åtgång 5-10 l/ha
- Köpt via viltscentralen är priset 50 €/10 l
- Kan inte användas på växter som är ätbara!

ÄLGBAND

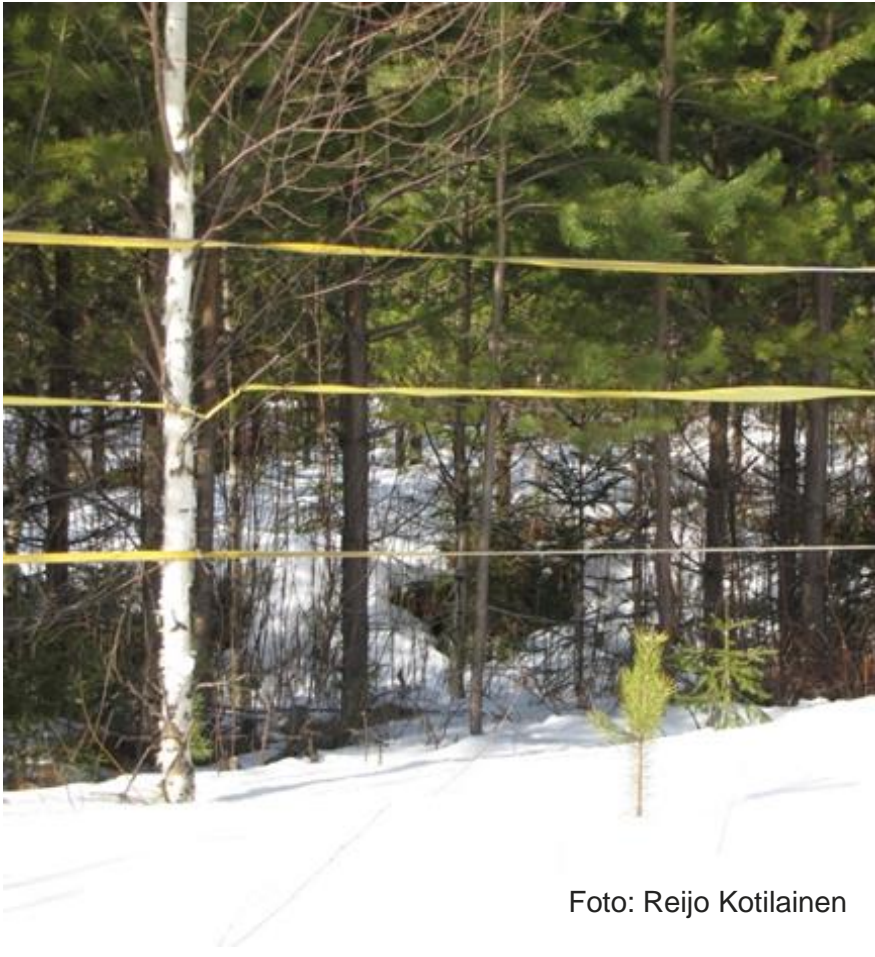

Foto: Reijo Kotilainen

- För odlingar och plantbestånd
- Djuren går inte gärna genom bandet som är väl synligt
- Placerar på utsidan av objektet som ska skyddas på en synligt plats, så att djuret ser bandet före objektet som ska skyddas
- Bandet fästs i träd eller stolpar
 - Översta varvet på 150 cm höjd och under det 1 eller 2 varv med 40-50 cm mellan
 - Håller i åratals
- Kräver underhåll särskilt under vintern
- Onödigt eller söndrigt band måste tas bort från naturen.
- Gratis till markägare

ELSTÄNGSEL

Foto: Reijo Köttiläinen.

- Före montering måste vegetation röjas bort där stängslet ska vara
- Kräver nödvändigtvis inte nätström, man kan använda solpaneler och ackumulator
- Kräver underhåll: slätter av vegetation och kontroll av funktion
- Stängselpaketet kostar inget om det erhållits via viltcentralen, men monteringen görs av markägaren
 - Ansökningsblankett:
 - <https://riista.fi/sv/vilthushallning/vilt-skador-och-konflikter/forebygga-viltskador/avvarjning-av-hjortdjursskador/>
- Kan beviljas åt näringsidkare med grönsaks- eller bärödlingar med kort omloppstid

VILTSTÄNGSEL

Kuva: Reijo Kotilainen

- **2 m högt förzinkat stålnät, som fästes i impregnerade stängselstolpar av trä**
 - Därtill kan man sätta till en kantråd 20 cm över nätkanten
 - Under den snöfria tiden hindrar det även harar från att komma in i det ingärdade området
 - Hjortdjur kan ibland hoppa över stängslet
- **Före monteringen kanske man måste jämna ut marken där stängslet monteras och man måste försäkra sig om att man med maskiner kan köra in på området**
- **Stängselpaket kostar inget om det erhålls via viltcentralen, men montering och underhåll görs av markägaren**
 - Kan beviljas till odlingar som är särskilt värdefulla och med lång omloppstid såsom fruktodlingar
 - Ansökningsblankett:
 - <https://riista.fi/sv/vilthushallning/viltskador-och-konflikter/forebygga-viltskador/avvarjning-av-hjortdjursskador/>

SKRÄMMA (SCAREY MAN)

Kuva: Reijo Kotilainen

- En människofigur, som fylls med luft på tider som ställts in med timer, har ett kraftigt ljud och lysas upp
- Fungerar med ackumulatör
- Man har goda erfarenheter från användning vid odlingar, men på några ställen har djuren vant sig vid den
- Lätt att flytta och förmånlig
- Viltcentralens regionkontor har några för utlåning

HUR FÅR MAN AVSKRÄCKNINGSMATERIAL?

- Från regionkontoren kan man höra sig för om avskräckningsmaterial
 - Även många jvf:ar och Skogsvårdsföreningar förmedlar dem
- För vilt- och elstängsel måste man fylla i en älgstängsel-ansökningsblankett och skicka den till viltcentralens regionkontor
 - <https://riista.fi/sv/vilthushallning/viltskador-och-konflikter/forebygga-viltskador/>

FÖRHINDRA SKADOR GENOM JAKT

- **Jakten inriktas till närheten av redan kända eller förmodade skadeobjekt**
 - Platser där det sker många kollisioner
 - 0,5-3,0 m höga tall- och vårtbjörksplanteringar
 - Odlingar som är utsatta
- **Effektiv jakt genast från början av september i närheten av kollisionsplatser och planteringar som är utsatta för skador**
 - Speciellt på områden med tät vitsvanshjortstam
- **Man avslutar inte jakten mitt under pågående jaktperiod → möjlighet att minska på skador som uppkommer under vintern t.ex. vid planteringar**
- **Karta över ersatta skogsskador:**
<https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=43be56db29374caba5e7d73f541999e2>

UTFODRINGSPLATSER, VILTÅKRAR OCH SALTSTENAR

- Med dessa kan försöka styra djuren bort från potentiella skadeobjekt
 - Placeras så långt bort som möjligt från skadeobjekten
 - Under inga omständigheter två olika platser på olika sidor om en väg
- Kräver markägarens tillstånd

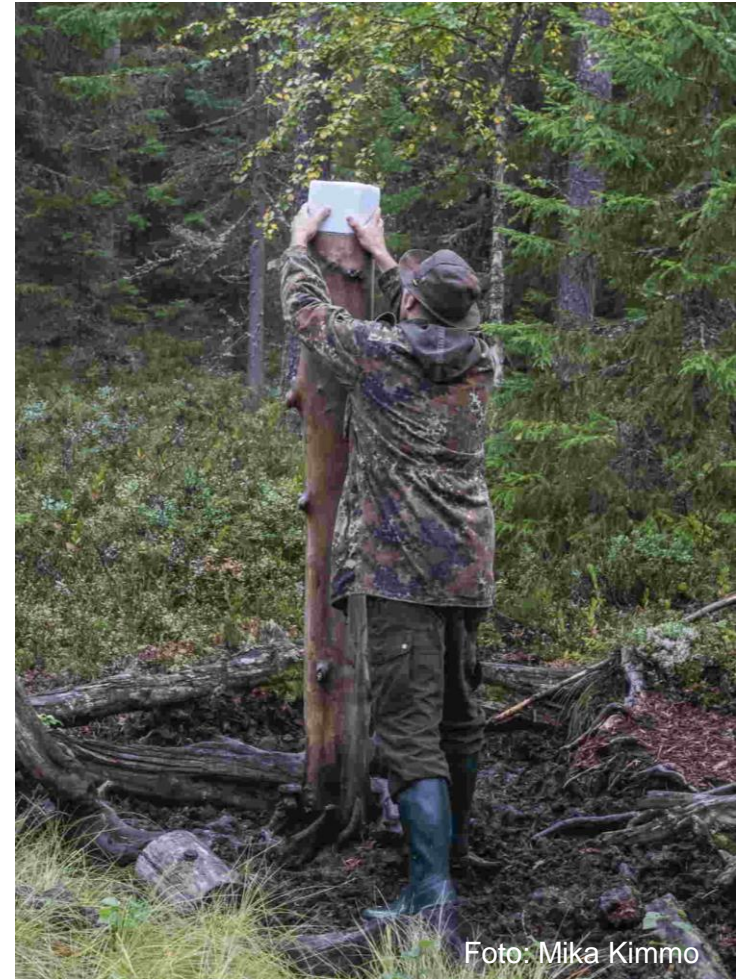

Foto: Mika Kimmo

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT MED DE SKADEDRABBADE

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT MED DE SKADEDRABBADE

- Ett sakligt beteende och förmedling av rätt information är i allas intresse
 - Idkar inte andrahandsgissningar/efterkloket
 - Man ger råd, hur och vart man ska anmäla om skada, om man vill det och det är möjligt att få ersättning
 - Ger information om olika sätt, med vilka man kan minska på kommande skador
 - Distribution av rätt information om skötseln av hjortdjursbestånden, situation och licensprocessen (alla känner inte till detta)

VAD GÖRA OM HJORTDJURSSKADOR UPPSTÅR?

- **Skogsskador**
 - Värderas med Tapios kalkylator (<https://www.maastotaulukot.fi/#>) överskrider det ersättningströskeln 170 €
 - Om tröskeln överskrids, gör man en skadeanmälan till Skogscentralen
 - Då ersättningströskeln överskrids räknas alla med stöd av viltskadelagen ersättningsbara älg- och stora rovdjursskador sammanlagt
- **Man funderar tillsammans på alternativ för förhindrande av tilläggskadorna och använder för situationen lämpliga skyddsåtgärder**

The screenshot shows the Tapio mobile application interface. At the top, the time is 12:40 and the battery level is 78%. The URL bar shows 'www.maastotaulukot.fi'. The app header includes the Tapio logo and a search icon. The main content area is titled 'Laskurit' (Calculator) and shows the calculation path: 'Hirviahinkolaskuri (Uträkning för hjortdjursskada)' and 'Kunta (Kommun) / Laskuri (Markör)'. Below this, it indicates 'Kunta / Kommun: Jyväskylä' and 'Taimikko / Plantbestånd'. The calculation parameters are: 'Varttuneempi puusto / Äldre än plantbestånd', 'Kasvupaikka Växtplats' (kuivahko kangas / torr mo), 'Puulaji Trädslag' (mänty / tall), 'Koeala Provyta, m²' (50), and 'Valtapiuus Övre höjd, m' (2,5). A 'Takaisin' (Back) button is visible at the bottom.

VAD GÖRA OM HJORTDJURSSKADOR UPPSTÅR?

- **Skador på odlingar**
 - Skadeanmälan till skadefallsortens landsbygdsnäringsmyndighet
 - Med blankett 148 eller från och med våren 2020 även i Vipu-tjänsten (jordbrukarnas webbtjänst) (<https://vipu.ruokavirasto.fi/login.jsp>)
 - Skadeanmälan är samtidigt ersättningsansökan
 - Vipu-tjänsten kan man även värdera skadan utan att skicka anmälan
 - Kommunens landsbygdsnäringsmyndighet konstaterar och värderar skadan vid **terrängundersökningen**
- **Överväger åtgärder för att förhindra att tilläggskadorna uppstår och använder för situationen lämpliga skyddsåtgärder**

VARIFRÅN SÖKA ERSÄTTNING ELLER FRÅGA OM TILLÄGGSUPPGIFTER?

